

Schmidius:

Epistola,
qua Christianus
et Guilelmus
Küst-ner
gratulantur.

7

17287.

7

EPISTOLA

QVA

VIRO ILLVSTRI MAGNIFICO

SVMME REVERENDO CONSVLTISSIMO

AMPLISSIMO

CHRISTIANO GVILIELMO
KÜSTNERO

CONSVLATVS HONOREM

GRATVLATVR

Ka 1874

IOANNES PETRVS SCHMIDIVS.

LIPSIAE,

EX OFFICINA LOEPERIA.

EPISTOLA

CVI

VIRI ILLUSTRISSIMI MAGNIFICI

SVMME REVERENDI DOMINI

AMBASSADORI

CHRISTIANO GUILIELMO

KÄSTNERO

CONSULATUS HONORARI

GRATIA

JOHANNES BAPTISTUS SCHMIDT

EX OFFICIO

Etsi, tum gravissimis eruditorum hominum vocibus, tum permultis doctus exemplis, fatis me cognouisse arbitrer, quam res sit lubrica, quam periculosa plena aleae, animum ad scribendi consilium adducere; hoc tamen tempus eum, qui me urgebat, timorem, si non profus depulit, ita tamen vim eius minuit, in angustisque quasi limites coarctavit, ut iam, nescio quo impetu, ad scribendum contenderem. Credebam enim, siue ea proferrem, quae TUA non indigna iudicares grauitate, siue, quod, ut factum sit, vereor, quae saepius ab aliis inculcata, vulgo nota, protritaque essent, in tanta hac TUA omniumque laetitia et gratulatione, vel pietatis officium quodammodo me probaturum, vel honestiorem peccandi locum inuenturum esse. Et hoc scribendi consilium rexisti IPSE, VIR ILLUSTRIS, id est, instructissima TUA bonis libris bibliotheca, ad quam summa TUA liberalitate mihi semper patet aditus, non contemnendam huic rei visa est materiem suppeditare. Cum enim omnia Ernesti, praeceptoris nostri summe Venerandi, penitus in animo defixa essent nostro dicta atque consilia, tum hoc semper grauissimum, et, quod, si qua res nostrae sinerent, aliquando tentaremus, dignissimum habitum est, cum diceret, libros veteres Iuris, non Iure Consultis tantum, sed et omnibus, iis praecipue, qui ad res Theologicas aut discendas aut olim docendas accederent, assidue diligenterque esse legendos. Huius praecepti recens semper memoria effecit etiam, eo audaciae, ut progredieremur, illosque libros tractandos susciperemus. Primo incidimus in Nouellas, quas vocant, Iustiniani, et in his non pauca deprehendisse videmur, quae Theologiae studioso ad cognoscendum maxime sint necessaria. Quae si TIBI, VIR MAGNIFICE, ad iudicandum proposuero, nolis me, talia ausum, arrogantiae suspectum, sed eum habere, qui hanc ob causam TIBI me commiserim, quod benignum TE, eun-

IV

demque maxime idoneum recte perperamue dictorum, arbitrum esse confidam.

Ecclesia, antiquis et recentioribus temporibus, tales nata est viros, tum qui dogmata Christiana, ad vnam Scripturae Sacrae normam exacte traderent, moresque hominum corruptos docendo, obiurgando, promittendo emendare vellent, tum qui iura principum, inprimisque Imperatoris Romani maiestatem, ab effrenata pontificis Romani, qua vexaretur, audacia, defenderent. Sed cum non semper ea veritatis sit vis, quam hominum animi sentiant, furdisque saepe cantetur auribus, nihil aut parum bonorum virorum labores profecerunt, donec fatalis illa pontifici Romano literarum instauratio, eum ita afflixit, ut, si antiquam, qua usus est, impotentiam, et omnia sibi rapiendi libidinem, respexeris, quasi humi prostratus sepultusque iaceat.

Duplici autem via et velut bipartito opus tam arduum aggressi sunt viri docti. Alii scripturarum magis diuinarum auctoritatibus subnisi, haud infelici successu, acerrimos in pontificem Romanum impetus fecerunt: alii doctorum antiquorum libris, immenso labore, perlectis, petierunt inueneruntque, quibus, ex sententia intelligentium, vim pontificis Romani nullam omnino esse, demonstrauerunt. Qui vero libros antiquos Iuris hoc sibi consilio lectitandos sumferint, hi, quod sciam, sunt rarissimi. Nam, qui ad iuris scientiam animum adduxerunt, si hos libros legant, multa, quippe non sua, Theologis inuestiganda relinquunt, atque tractanda; at hi, sacra tantum adamantes, praefidiis, quae hi libri suppeditant, necessario carent.

Videamus itaque, VIR MAGNIFICE, primum, quae pontificis Romani potestas, quae auctoritas fuerit, num ex Nouellis docere possimus. Negari quidem non potest, patriarcham Romanum, (hoc enim eo tempore nomen habuit), ceteris omnibus patriarchis et episcopis, honore et ordine antecessisse a), ob vrbs. forte auctoritatem amplitudinemque.

a) Nouell. 131. c. 2.

que. Sed non iuris quidquam in alios ei episcopos concessum, non exempti illi, cum reliquis clericis, ex potestate civili, vt ipsi parerent, non omnes ei res rationesque ecclesiasticae ad administrandum et ordinandum traditae, non ab his, vt talium rerum imperitus, et quasi profanus, exclusus Imperator.

Quid? si per partes eundo, demonstrauerimus, Iustiniani temporibus harum rerum nullam, patriarchae Romani vel consilii, vel imperio et auctoritate fuisse commissam. Iam vero certum est, Iustinianum cum leges ipse nouas ferret, veteresque aut emendaret, aut diligentius circumscriberet, ita semper loqui, vt appareat, nullius eum hominis in omni imperio habuisse rationem, nullique, legibus exempto, contra faciendi dedisse licentiam. Si igitur leges ad omnes pertinuerunt, quis non intelligit, patriarcham etiam Romanum illis paruissse, et, ni paruerit, poenas legibus propositas dare debuissse? Nisi forte quis dicat, patriarcham Romanum, quia esset primus, solum fuisse legibus, quibus omnes alii tenerentur. At Iustinianus eodem modo *b)* de patriarcha Romano loquitur, quo de ceteris, in omnes idem sibi ius vindicat, easdemque, si deliquerint, poenas omnibus minitatur. Qua inductus ratione talia audere potuit Imperator, nisi certum esset arbitratus, indubitatumque, patriarcham Romanum, vt ceteros, imperia sua debere reuereri?

At detur hoc fortasse, quia res est tam plana et firma, vt, nullis interpretationum calumniis, alio detorqueri possit. Sed tamen ab eius pependit arbitrio, eiusdemque subiectum fuit imperio, quicquid vbi que esset hominum ecclesiasticorum, patriarcharum, archiepiscoporum, reliquorumque. Ingentem corpus harum constitutionum exiguum, ex quibus alia omnia cognosci possunt, testimoniorum copiam suppeditat. Ne TE, VIR ILLUSTRIS, legenda hac nostra scripturuncula, nimis diu detineamus, paucis defungamur. Dicimus, argumentisque idoneis doceri posse confidimus,

A 3. mus,

b) Nouell. 123. c. 3.

mus, omnes omnino clericos, etiam infimi generis, Imperatori proprie, non patriarchae Romano obtemperauisse. Id autem non sic acceptum volumus, quasi nullus prorsus clericus episcoporum, et patriarcharum iudicio subiectus fuerit, imo vult Imperator, vt quisque, etiam praefectus monasterio, suorum curam habeat, litescque inter hos exortas componat, quin dat patriarchis, vt horum iudicio stent metropolitani et archiepiscopi, neque inde provocatione *certetur.* c) At vero ita princeps ius suum in clericos non abiicit, imo tenet exercetque. Facit enim canones ecclesiasticos et leges suas formulam, ad quam illi iudicandi a metropolitanis et patriarchis, litescque inter eosdem enatae, finiendae essent. Dat itaque princeps, quae sua sunt, quae ipse nec vult, neque, ob multitudinem aliarum rerum, potest commode curare, patriarchis, metropolitanis, aliisque; an autem ideo hi ex illius potestate sunt exempti? At Imperator, etiam in causis ecclesiasticis, pro imperio, quod fieri velit, dicit; cur igitur hoc iuris patriarchae Romano eripuit? Forte tali fuit ingenio, quod in aliena inuaderet, quod nihil pensi haberet, dum, quae vellet, assequeretur. Hoc qui ei obiiciat, neminem credo futurum. Nimis multa fortasse, vt quibusdam suspectus est, concessit clericis, quae edicta eius perlecturis facile se obferunt. Nihil autem est, quod patriarchas, archiepiscopos, aliosque clericos, imperio principis subtrahos, arbitrio pontificis Romani subiiciat. Quin et episcopi non modo Imperatoris, sed et praefectorum prouincialium obnoxii fuere iurisdictioni. Notabilis in hanc rem, praeter alia, est locus Nouell. 115. Episcopo Tloënsi cum diacono quodam Telmiffensili intercesserat. Vtrumque, PATRONE OPTIME, personam, vides, sustinere ecclesiasticam. Fuisset igitur haec causa agenda apud metropolitanum d) eius dioeceseos, aut apud patriarcham, ex ipsius Iustiniani *instituto.* At controuersiae arbiter fuerat et iudex praefectus prouinciae. Qui credi potest, eo illum audaciae fuisse progressum, vt hominem ecclesiasticum, eum-

c) Nouell. 123. cap. 22.

d) Nouell. 123. cap. 21. 22.

que episcopum, ad se in ius raperet? Quomodo tulisset id Iustianus, qui pro summa sua erga clericos indulgentia omnem ab eis iniuriam prohibuit? At ne leuissimum quidem vllius ob hanc rem Imperatori commotae indignationis extat vestigium. Et vero ipsum episcopum de iniuncta sibi a praefecto prouinciae iniuria non conquestum, inde potest intelligi, quia Imperator, qui nihil facile ad se delatum omittit, nullam huius rei in edicto suo facit mentionem. Decernit tantum, qua in posterum ratione et via, similia, si acciderint, agi tractarique sibi placeat. Si itaque, quaecunque de clericis aguntur ad patriarchae Romani sanctissimum quippe iudicium pertinuerunt, et si ipse vnus omnia potuit debuitque iudicare, quomodo factum est, vt haec non iudicaret, aut vt officii Imperatorem sui non admonendum putaret, neque in eum, si audire nollet, acerrima sua excommunicationis tela emitteret? At tacet, harum artium aut omnino ignarus, aut non satis virium se habere arbitratus. Instituit igitur Imperator, vt metropolitani et patriarchae iudicia intra suae dioeceseos fines exercean, clericorumque, si quae deferantur, crimina cognoscant. Habent autem hoc ipsius, non patriarchae Romani, voluntate. Vnde interdum ab hac regula est discessum. Licebat porro episcopum, si versaretur Constantinopoli, et litis in eius prouincia nulla adhuc facta esset contestatio, apud Praefectum Praet. Orientis, aut apud eos, quibus causam Imperator tradiderat cognoscendam, nisi esset patriarchae aut metropolitani *legatus e)* accusari *f)*. Sed in hoc patriarchae nihil habuerunt praecipui, cum et episcopis Imperator concesserit, vt in sibi subiectos inferioris ordinis clericos idem exercerent. Disertis enim verbis praecipit, vt, si presbytero, aut diacono lites moueantur, apud episcopum quisque suum respondeat *g)*. Sed quae fuit ratio, qua episcopi in talis causae cognitione vterentur? Reliquit quidem illis Imperator, vt poenas constituerent, quas ipsi vellent, ita

e) Nouell. 123. cap. 26,

f) Cap. 24.

g) Cap. 21.

VIII

ita tamen, ut magistratus civilis eas exsequeretur, et si acerbiores viderentur, iniustaeue, ut tum causam hi iterum cognoscerent, horumque decretis, si altera pars stare nolle, ut ea res Imperatori integra seruaretur. Neque vero prohibitum, imo ab ipso Imperatore institutum erat, ut clericus ad magistratum civilem adduci, ab eoque damnari posset, praesertim cum episcopus causae cognitionem differret, aut ea capitalis videretur *b*). Causas enim leuiores, de re pecuniaria, aut ubi contra disciplinam ecclesiasticam esset delictum *i*), dat episcopis, praepositisque monasteriorum dirimendas. Prudenti sane consilio. Eiusmodi enim causae ab episcopo, qui talium rerum est peritus, saltem esse debet, melius, quam ab homine rebus civilibus aduerso, possunt iudicari. Saepe numero autem ipse Imperator, quid sit agendum, quae poenae iniungendae, edicit, in quibus, quae commemoratur, digna est inclusio in monasteria *k*). In his omnibus patriarcha Romanus nihil habet praecipui, et Imperator parum eius sanctitatem aut potentiam reueritus constituit, quae ipsi videntur.

Age vero, videamus, num callidissimum pontificis Romani ad ingentes diuitias corripandas inuentum, quo grandem episcopi pecuniam pro pallio, ut vocant, numerare debent, aliquid ex Nouellis praesidii petere possit. Alia omnia vult et inculcat sapientissimus Imperator, grauissimisque adductis rationibus, hanc facrorum prohibet nundinationem. Permittit quidem, ut episcopi pro ordinatione, quae dicitur, aliquid dent, sed suae quisque dioeceseos patriarchae. Nullus autem patriarcha, quantum vellet, pro libidine, pecuniam extorquere poterat, sed ipse, pro imperio constituit, quod quisque redituum rationibus accommodatum solueret. Quo autem diligentius hoc eius edictum seruaretur, illis, qui negligere sustinuerint, mulctam iniunxit

b) l. c. cap. 21.

i) l. c. cap. 21. Sect. 3.

k) l. c. cap. 20. 30. Nouell. 131. cap. 14.

iunxit grauissimam. Nequè vero omnis illa, quae tali in re solueretur, pecunia, ad patriarcham redibat, sed magna pars aliis clericis, quorum opera ad talem ceremoniam solita erat adhiberi, numerabatur. Videant igitur potestatis pontificiae defensores, num aut Imperatoris leges ratas habuerint, aut quibus rationibus, eas ad pontificem nihil pertinuisse, docere possint.

Sed nec intra hos limites, cancellis quasi circumseptus, sese continet Iustinianus, imo erumpit, latiusque vagatur. Interdicit, ne quis omnino audeat in munere ecclesiastico, aut accipiendo, aut dando, pecunia uti, omnia, imperat, ut legitime agantur. Nulla hic patriarchae, etiam Romani, in consilium adhibiti, mentio; ad nutum omnia voluntatemque suam instituit. Vetat iniusta, docet meliora. Eos pariter, qui pro munere pecunias dent et accipiant, a munere remouet *l*). Pessime igitur fecerunt pontifices Romani, quod artium suarum calliditate Imperatoribus Romanis, omninoque principibus, eos subtraxerunt, quorum illi, ut ciuium, essent domini. Quod etsi sit verissimum, nullisque amplius, ut arbitramur, opus sit argumentis, hoc tamen vnum putamus addendum. Veteris ecclesiae episcopi, ut nosti, *VIR ILLUSTRIS*, ordinati sunt ab metropolitanis aut patriarchis. Hoc totum, ut volunt pontifices Romani, sui tantum est arbitrii. At aliter sensisse Iustinianum, neque hoc a se habuisse alienum, inde colligitur, quod prohibet, quin episcopus, qualicunque de causa accusatus, ordinetur, quod tam eum, qui ordinauerit, per anni spatium, quam eum, qui ordinatus sit, omnino munere deicit *m*). Hanc autem legem si omnibus patriarchis, Romano etiam, obseruandam proponit. Praescribit denique, qua ratione episcopi fieri debeat electio, neque vult quemquam ad hunc honorem admitti, nisi de doctrinae Christianae capitibus recte senserit, nisi mores suos sanctos honestosque praec-

l) Nouell. 123. cap. 2. Sect. 1.

m) Nouell. 137. cap. 3.

praestiterit, nisi eruditione excelluerit n). Doctrinam autem imprimis in episcopo spectasse Iustinianum, inde discimus, quod grauissimas, non sine indignatione, de horum aliorumque clericorum ignorantia mittit querelas o). Dicit, quosdam ita fuisse rudes, ut τὴν τῆς ἀγίας προσημειῶσης, ἢ τῆ ἀγίας Βασιλείας προσημειῶσης εὐχὴν ignorasse, aut non intellexisse deprehenderentur. Ut itaque huic malo latius subinde serpenti, medeatur, idque, nisi tollat, sistere conetur, imperat cuiusque dioeceseos patriarchae, etiam Romano, ut episcopos quotannis, quod de cuiusque doctrina et moribus cognosci possit, conuocent. Non igitur ex pontificis Romani pendet arbitrio, curare ut episcopi aut vnus dioeceseos, aut omnium conueniant. Quia vero sibi non semper obtemperatum iri, vsit forte et experientia monitus, suspicabatur, rem tradit prouinciarum praefectis, qui, ne lex negligatur, videant, qui etiam cogant patriarchas et metropolitanos, ut synodos, ex voluntate imperatoris, indicant p). Iudicent ex his pontifices Romani, quo iure, haec omnia, imperatoribus aliisque principibus ablata, sibi vindicare poterint.

Liceat etiam pauca, VIR ILLUSTRIS, de monasteriis commemorare. Notum est vulgo, quae superioribus temporibus fuerit, et nostris etiamnum sit eorum conditio, quae sanctitas, quae in eis diuitiarum immensam vim cogendi corripitendique artes, cuius imperia reuerentur. Recipere audeam, neque verborum inanitas ea videatur iactatio, ex Nouellis me demonstraturum, nihil paene in illis reperiri, in quo non ab antiqua ratione, eaque Iustiniani adhuc tempore vsurpata, huiusque voluntate firmata, quam longissime esse discessum, intelligatur. Ne nimis diu a grauioribus re subducam negotiis, hoc tantum afferam. In illud iam diu Romani pontificis potentia fastigium descendit, ut, ex lon-

n) Nouell. 123. vult episcopos προσημειῶματα ἰδέναι.

o) Nouell. 137. cap. I.

p) Cap. 4. 6.

longe maxima regionum suarum parte, nihil omnino reddituum principes percipere patiantur. Monasteria enim, et omnia, quae suis artibus, acquisuerunt, praedia possessionesque, quamuis multae et amplae, omnium tributorum, vectigaliumque immunitate gaudent. At Iustinianus, cuius iam temporibus praedia possidebant, imperat, ut tributa soluant *q)*, ut, si usus sit, vias mutant, pontes faciendos instaurandosue curent *r)*.

Multa adhuc praetermittenda sunt, quae ad destruendam pontificis Romani potentiam ex Nouellis peti possint, sed vnum hoc, ne adducamus, in animum inducere non possumus.

Quantas per aliquot saecula Christianae rei infixit calamitates, pestilens illa pontificis Romani, quae vocatur, excommunicatio, nosti, *VIR MAGNIFICE*. Quanto melius episcopi Romani, et suae ad posteros famae, et vniuerso Christianorum orbi consulissent, si huius temporis episcoporum et Iustiniani exemplum sequuti, censuram suam ecclesiasticam iis circumscripsissent finibus, quibus tantum doctorum de summis doctrinae capitibus contra sacras scripturas sentientium libidinosa prauitas coerceretur? Ex Nouell. enim 42. apparet, hos quidem homines, quorum animos ea infederit superbia et malitia, ut errores capitales aut pertinaciter defendere, aut fraudibus tergiversandouae contegere mallent, a docendi munere posse remoueri; sed ultra non faeuitum. Quam igitur pontifices Romani inhumanitati suae iustam praetexant causam? Suis ipsi se laqueis irretiunt, aperta ipsi latera nobis petentibus praebent, cum semper iactitent, nobis obrudant ecclesiasticas, quas ipsi, quae sint, nesciunt, traditiones. Aut enim in istarum numerum hanc Iustiniani legem referant, aut suam tandem de iis opinionem, et simul victoriam atque triumphum, pudore coacti, dimittant.

Sed,

q) Nouell. 120. cap. 9. *Relinquuntur sunt tributa.*

r) Nouell. 131. cap. 5.

Sed, PATRONE OPTIME, ne TVAM diutius patientiam
 fatigare velle videar, a consilio plura afferendi discedam.
 Est enim ea huius temporis ratio, quae omnibus largam
 laetitiae gratulationisque praebeat materiem. Qui ego tam
 sim ferreus, et a gaudiorum sensu alienus, vt praecipui quid me
 habere non intelligam, idque tantum, vt animi mei affectiones
 sermone me expressurum diffidam. Sed ea, VIR MAGNIFICE,
 haud vulgaris erga me benevolentiae expromsisti argumenta, quibus
 inducto credere licet, TE eum me habiturum, qui de nouo
 TVO honore sic gaudeat, vt qui maxime. Cuius de TE
 gaudii vt Deus Optimus Maximus largam perpetuamque det
 materiem, ita persuasum habeas, precibus ad eum votisque me
 cum omnibus certaturum, vt nihil antiquius putem, iucundiusque.
 TE enim saluo, TE incolumi et florente, nescio an summa
 quaeque consequutus videar. Illa autem si, vt sperare fas
 est, Deus omnium precibus concesserit, iniunctarum cum
 nouo TIBI honore molestiarum, vel filius dulce afferet leni-
 mentum. Hunc enim, cuius TVIS auspiciis mores mihi et
 studia regenda tradidisti, AVI TVISQVE vestigiis insisten-
 tem, vtilem aliquando patriae egregiamque operam nauaturum,
 non est, quod dubitemus.

K 1874

vd 18

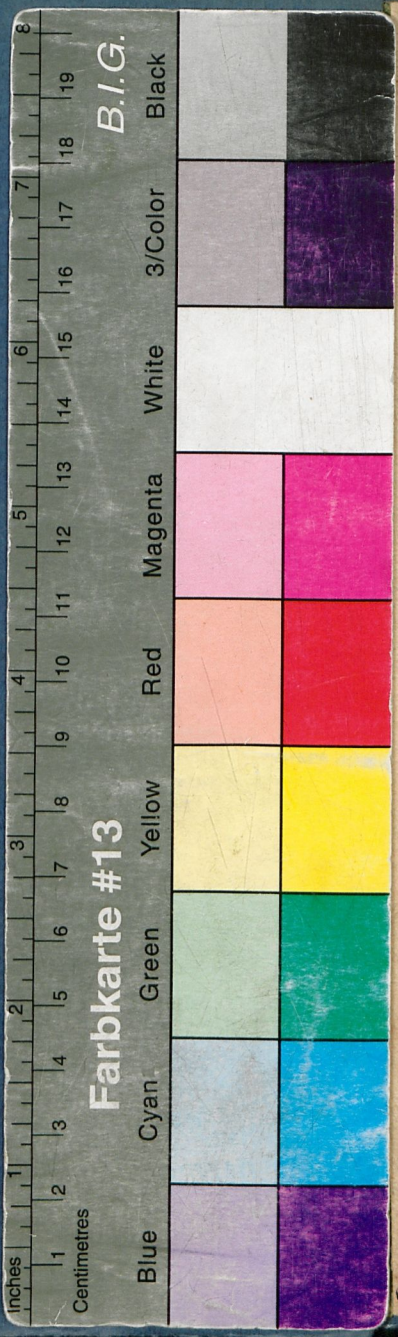
ULB Halle

3

005 814 049

17789. 7

EPISTOLA

QVA

VIRO ILLVSTRI MAGNIFICO

SVMME REVERENDO CONSVLTISSIMO

AMPLISSIMO

CHRISTIANO GVILIELMO

KVSTNERO

CONSVLATVS HONOREM

GRATVLATVR

Ka 1874

IOANNES PETRVS SCHMIDIVS.

LIPSIAE,

EX OFFICINA LOEPERIA.

